

TDK Híradó

2004. október

*Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam-
és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és
Jogtörténelmi Tanszék Tudományos Diákkörének
folyóirata*

Riport Dr. Mezey Barnával

A börtönrendszerek – 1. rész

*A büntetési rendszer és a büntetés-
végrehajtás fejlődése a 15-19. században*

Pécsi jogtörténelmi szeminárium

*Kenderes, ahol a kende a kormányzóval
találkozik*

Portré Széchenyi Istvánról – 1. rész

Az Operaház fantomjának nyomában

TDK-hírek

Kedves Olvasónk!

Ismét kezetekben tarthatjátok a Magyar Állam- és Jogi Történet tanszék Tudományos Diákkörének újságját! Az újság alapvető célja, hogy megismertesse a diákokkal (különösen az elsőévesekkel) a TDK működését, bepillantást nyújtson a tanszék oktatóinak, a demonstrátorok életébe, tevékenységébe. Cikkeinket hallgatók írták és írják.

Az újság nem mellőzi a jogtörténetet, azonban nem célunk, hogy elméleti fejtegetésekkel foglalkozzunk. A mélyebb, szakmaiabb előadásokat meghagyjuk a Tanszék hozzáértőbb oktatóinak. Mi olyan jogtörténeti témákkal szeretnénk foglalkozni, amelyek számunkra érdekességek és szeretnénk őket megosztani az olvasóközönsséggel, talán kevésbé közismertek, és nem képezik a tananyag részét. Ezzel kapcsolatban állandó rovatokkal jelentkezünk, amely néhány magyar várost mutat be jogtörténeti szempontból, emellett minden számunkban foglalkozunk a magyar jogtörténet, történelem egy-egy kiemelkedő alakjával, most éppen Széchenyi Istvánnal. Olvashatunk ezenkívül néhány olyan cikket is, amely olyan diákok tollából került ki, akik lassan a téma szakértőinek vallhatják magukat.

A szakma mellett szeretnénk betekintést nyújtani Tudományos Diákkörünk működésébe, beszámolókat közlünk régi konferenciákról és mostani üléseinkről, illetve rendszeresen előre jelezzük a TDK várható programjait. Emellett minden számunkban bemutatjuk a Magyar Állam- és Jogi Történet tanszék valamelyik oktatóját, olyan oldaláról, amely nem derül ki az előadásokon. Rögtön az elején Mezey Barnával kezdünk! Mindenkinek kellemes olvasást kívánok!

Mohácsi Barbara

Az újsággal kapcsolatos észrevételeiteket küldjétek el a mohacsiba@freemail.hu e-mail címre, minden kritikát szívesen fogadunk! Ezenkívül ha valakinek van kedvenc témája, írása, amit megjelenésre érdemesnek tart, küldje el szintén erre a címre!

Riport Dr. Mezey Barnával, az ELTE Magyar Állam- és Jogtörténet tanszék tanszékvezető egyetemi tanárával

Írta: Mohácsi Barbara, Pafféri Zoltán

Szül. hely, idő: Debrecen, 1953.

Családi állapot: nős, két gyermek

Tanulmányok: Budapest, Kölcsey Ferenc Gimnázium, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Kedvenc étele: káposztás cvekedli (egyébként minden)

Kedvenc itala: villányi vörösbor (Cabernet Sauvignon)

Kedvenc színe: barna

Kedven színész, színésznője: Raquel Welch, Michael Douglas, Donald Sutherland, (Reviczky Gábor, Schütz Ila)

Kedvenc filmje: Aki szelet vet

Kedvenc együttese: Illés

Kedvenc írója: Márai, Marquez, Kundera, Robert Merle

Kedvenc országa: Magyarország

Kedvenc autója: Honda

Gyűjt-e valamit: könyvet

Családi indíttatásból származik-e a jog iránti érdeklődése, hogyan lett jogász?

Édesapám vegyész-mérnök volt, édesanyám szintén a vegyiparban dolgozott, a nővérem is vegyész-mérnök. Apai nagyszüleim mindketten tanárok voltak, anyai nagyapám volt jogász, Debrecen város tiszti ügyésze, de soha semmilyen családi impulzust nem kaptam. Eredetileg történelem tanárságra törekedtem, emellett mindig is nagyon érdekelt a régészet, főként a Trója és Karthago történetéről olvasottak alapján. Nyolcadikos koromban még területi matematika versenyt nyertem, a gimnáziumban azonban már nem kötött le se a tárgy, se pedig matematika tanárom. Megerősödött bennem a humán érdeklődés, s meghatározó volt, amikor a történelem tanárom megengedte, hogy negyedikes koromban órát tarthassak az elsősöknek. Amikor azonban jelentkezni kellett, abban az évben nem indult magyar-történelem szak, így adódott (osztályfőnököm tanácsára, a felvételi tárgyak azonossága okán) a jogi kar..

Hogyan került az egyetemen a jogtörténet közelébe?

A történelem iránti érdeklődésem vezetett el a Máj TDK-ra, ahol az akkori TDK titkár, Kun Tibor „kiválasztott” engem és azután könnyű volt itt maradni. Jó viszonyba keveredtem a tanszék munkatársaival, és Kovács Kálmán professzorral. Kálmán bácsi „lestoppolt”, meghívott demonstrátornak a tanszékre. Ez hihetetlen megtiszteltetés volt, mert akkor minden évfolyamról csak egy demonstrátor lehetett a tanszéken. Ezután végig a jogtörténet volt nálam a favorit, bár kicsit fenyegette a büntetőjog.

Diákként részt vett-e a diákélet szervezésében?

Másodévesként én lettem a TDK titkár. A TDK-nak ekkor szerencsére nem volt politikai tartalma, csak szakmai kérdésekkel foglalkoztunk. Emellett kultúra-szervezési feladatokat láttam el, önképzőkört szerveztem, irodalmi lapot szerkesztetésében vettem részt ('Firkantás' címmel), rock-koncerteket szerveztem. Dzsessz zenekarokat hívtunk meg, például Pege Aladárt és a Benkó Dixiland Band-et, a IX. előadóban az első négy sorig állítottuk fel a pódiumot. Filmklubot is szerveztünk, megszereztük A Tanút is, amely akkor még tiltott volt, de a professzor úrnak kiadta a filmarchívum.

Kik voltak meghatározó személyiségek az életében?

Az életemben az apám. A szakmában, a tanszéken fontos szerepet játszott még Kovács Kálmán is. Ő született tudományszervező egyéniség volt. Olyan embereket hozott be a tanszékre demonstrátornak, mint Máthé Gábor, Révész T. Mihály, B. Kállai István, Rácz Lajos, Kun Tibor, Pomogyi László. Ezt a csapatot ő válogatta ki, és az „élni és élni hagyni” elvet követve, meghagyta a szabadságunkat, de persze követelt is. Menedzselte minket annyira, hogy később el tudjunk indulni, megtanított minket (engem legalábbis) pontosan írni. Ezen a tanszéken olyan dolgokat hozott létre, mint a Magyar Tudományos Akadémia Jogtörténeti Kutatócsoportja, vagy az egyetlen mindmáig rendszerességgel megjelenő jogtörténet-tudományi periodika, a Jogtörténeti Értekezések. Ő „talált meg”, nevelt kutatónak, ha ő nincs, akkor én nem vagyok most itt. Amikor befejeztem az egyetemet, (rég volt, még a Kádár érában) politikai irányelvvé vált, hogy a vidékiek térjenek vissza Budapestről lakóhelyükre. Ezért un. irányított pályázati rendszerben lehetett elhelyezkedni. Pontosán annyi helyet hirdettek meg, ahányan végeztünk. Ekkor az egyetemen nem hirdettek meg gyakornoki állást. De persze vidékre nem akartam menni, pályáztam és felvettek „tizenkettedik” fogalmazónak a Csepeli Papírgyárba. Ekkor Kovács Kálmán mély levegőt vett, felkereste Korom Mihált, hogy elmagyarázza neki, egy jogtörténész soha nem fog visszajönni az egyetemre, ha kimegy a gyakorlatba. Kicsit körmönfont módon az Akadémia kihelyezett tudományos segédmunkatársaként kaptam állást az egyetemen, és csak hat év múlva vettem fel főállásba adjunktusnak, amikor megürlt egy hely.

Mik voltak a legfontosabb kutatási területei?

Demonstrátorként a Rákóczi szabadságharcra foglalkoztam, első könyvem is ebben a témakörben jelent meg. Később, a kilencvenes években tértem át a börtönügy területére. 1990-ben nyertem el egy három hónapos DAAD ösztöndíjat Németországba, amelyet Trierben, Kielben és Bonnban töltöttem. Ez indította el a „németemet”, s így alakultak ki a nemzetközi kapcsolataim első csirái is. Sokszor teljesen véletlenszerűen. Például egyszer három napot Hamburgban töltöttem. Bementem az egyetemre, és mondtam, hogy büntetés-végrehajtás- és börtön történettel foglalkozok, kivel tudnék erről beszélni. Ekkor ismerkedtem meg professzor. Seelmannal, akivel a mai napig szakmai kapcsolatban állok. Amikor tanszékvezető lettem, a tanszéken nem örököltem külső kapcsolatokat, mindent újonnan kellett kialakítani (Csak hárman voltunk, Beliznai Kinga, Horváth Attila és én. Még adminisztrátorunk és könyvtárosunk sem volt, mert ők az akadémiai kutatócsoport tagjaként mindig a korábbi tanszékvezető személyéhez kötődtek, s vele együtt távoztak is.) Emellett szakmailag is „felturbóztam” magam kint. Hazajöttem és megírtam a Magyar Börtönügy című könyvem.

Hogyan lett dékán? Milyen hatással van ez a tanszékre?

Lehet, álszerények hangzik, de igaz: s mindig el is mondom, hogy nem akartam dékán lenni. Amikor egy dékán elmenőfélben van, mindig megkezdődik a keresgélés az utód után. Először mindig a helyetteseket nézik meg, akkor hárman közül az egyik én voltam, már négy esztendeje. Megkeresett egy HÖK- küldöttség, hogy ha én lennék a jelölt, ők támogatnának. Ez egy nagyon meghatározó pillanat volt számomra, mert oktatási és tanulmányi dékán-helyettesként állandó háborúban álltam a hallgatókkal. Az oktatók közül is sokan letették a voksukat mellettem. S azután elkezdett terjedni a hír, s egyre kevésbé lehetett azt mondani, hogy nem. Ennyi a történet. Megkérdeztem a tanszéken, hogy mit szólnának hozzá, és mindenki vállalta a plusz terheket. (Nagy szerencsém van ezzel a tanszékkal.)

Milyen más, hivatalos elfoglaltságai vannak az egyetem mellett?

Tagja vagyok a Jogtörténeti Szemle, a Rubicon, a Börtönügyi Szemle szerkesztőbizottságának. Alapító tagja és alelnöke vagyok a Magyar Börtönügyi Társaságnak, és elnöke az MTA Jogtörténeti Albizottságának, s még egy sor más tudományos egyesületnek és társaságnak.

Hogyan tolerálja mindezt a családja?

Csoda, hogy elviseli! A feleségem szakmabeli, ügyvéd, főként cégjoggal, alapítványokkal, társasági joggal foglalkozik. Sokat segít nekem, főleg amikor konkrét jogkérdésekről van szó. Ha valami nem stimmel, mindig jelez. Mindent megbeszélünk. A fiam szintén jogász, itt ötödéves. Mondtam neki, hogy ennél nehezebb dolgot az életben nem vállalhatott volna, ezzel a névvel, ezen az egyetemen... De ő felvállalta. Főként a kriminológia izgatja. A lányom 17 éves, gimnazista, talán ő viseli a legnehezebben, ha későn megyek haza, bár lassan már beköszönt az elszakadás korszaka, és egyszer csak azt veszem észre, hogy az üres lakásba megyek haza. Ő a kommunikáció és a rendezvényszervezés felé kacsingat.

Milyen nem hivatalos elfoglaltságai vannak, esetleg hobbi, sport?

A hobbim a történelem. Mindenki azt hiszi, hogy ez a foglalkozásom, pedig nem. Nagyon szeretek olvasni, nem csak történelmet, hanem sok szépirodalmat is. Szeretem a zenét, a rock-korszak kölykeként nőttem fel, bár egy ideje már azon kapom magam, hogy a csendet jobban kedvelem, a komolyzene pedig kifejezetten kikapcsol. Régen eveztem. Ez apám révén indult, mert a Chinoin gyárnak voltak csónakjai és sportklubja, amely mindig harcban állt a Postás SE-vel és a MNB SE-vel. Hat éves koromban kezdtem el először evezni, minden délután és hétfőgőn vízben voltunk. Gyakran leveztünk Esztergomtól Mohácsig, és ha teljesítettük az évi négy túraversenyt, akkor korlátlanul használhattuk a hajókat. Emellett még borzasztóan szeretek utazni, bevágni a családot a kocsiba, és csak úgy elindulni. Bármikor levezetek 1200 km-t egyhuzamban, nekem ez nem jelent problémát. Belföldre és külföldre egyaránt szívesen megyek. Gyakran egy-egy családi ünnep alkalmával beugrottunk a kocsiba és elindultunk, aztán ahol ránk esteledett, ott megaludtunk. Így jutottunk el például a Tiszazugba is, amely óriási élmény volt. Mindig ősszel és tavasszal utazok, amikor nincs meleg, és nem lehet kifeküdni a tengerpartra. Egy baráti házaspárral így négyesben jártuk be Olaszországot, Spanyolországot, Portugáliát, Norvégiát. Utazásaim másik kedvelt célja a hajdani Magyarország területe. 8-10 autós konvojban jártunk már a bányavárosoknál, a Vág völgyében, a Pozsony, Trencsén, Nagyszombat, Zsolna útszakaszon, Lengyelországban. Most a dél-cseh városokat tervezzük megnézni. Szeretek még fotózni, majd pedig albumozni! Nemcsak a fényképeket ragasztom be, de még a belépőjegyeket és blokkokat is. Az utazás nekem nem hobbi, hanem élvezet!

A börtönrendszerek – 1. rész

Írta: Pap Sándor

A XIX. század börtönrendszereinek nagy vonalakban való feltérképezésére teszünk kísérletet jelen, és az elkövetkezendőkben megjelenő cikkek rövid sorozatában. Ezen elméleti büntetés-végrehajtási konstellációk évszázados ötletek továbbfejlesztéséből, elméleti viták hosszas sora után kiforrott elképzelések, melyek elemeiket ugyanúgy merítették s feudalizmusból, mint a feudalizmus bizonyos intézményeinek heves tagadásából. Trendjeik változására, illetve megvalósításukra a büntetőjog és a kibontakozófélben lévő pszichológia csakúgy hatással volt, mint a nemzeti hagyományok és az egyes államok pénzügyi helyzete.

Jelen cikkben két nagymértékben hasonló elképzelést, a philadelphiai és a belga rendszert vesszük górcső alá.

Philadelphiai rendszer (magányrendszer):
Gyökerei a 17. századba nyúlnak vissza, köztük találjuk a szerzetesrendeket is, mint az elmélkedő, elkülönült élet képviselőit, az elmének a lelki (morális) tökéletesedés szolgálatába állítóit, de az egyházi fenyítő gyakorlatot és a feudalista carcer embertelen körülményeinek kritikáját, a humanizálás igényét (Montesquieu, Cesare Beccaria, Howard nyomán) is. Első európai példája San Filippo börtöne, voltak meghonosítására tett kísérletek a XVIII. században, de ezek elenyésztek. A XIX. században az USA-ban, jórészt a quaker-szekta fellépésének hatására azonban már rendszeralapító gyakorlatként bukkantak fel. A quakerek vallásosságának középpontjában a „belső megvilágosodás” állt, melyhez a meggyőzésen, nevelésen és az elmélkedésen át vezet az út. A szegények gondozása a felekezet egyik fő feladata volt, ebbe a vonulatba illesztették be az elítéltek gondozását, 1777-ben pedig ők alapították Amerika első rabgondozó társaságát, mely több börtönügyi indítványt tett. Többek

között indítványozták a megfelelő feltételek (magány) megteremtését az elítéltek önvizsgálatához. Ténykedésük eredményeképp 1826-ban Pittsburghben és 1829-ben Philadelphiában megnyíltak az első magánrendszerű rezsimmel rendelkező intézmények.

Lényege kettős: humanizálni az őrzési körülményeket, egészségügyileg elfogadhatóvá tenni az elhelyezést, ugyanakkor az elítélet teljes magányba kényszeríteni, elzárni nem csupán a külvilágtól, de a rabtársaktól és a hivatali személyzettől is. Ez utóbbi a közös elzárás, a rabtársak negatív befolyásának megakadályozására szolgált (ez egyébként mindegyik rendszernek közös problémája, mindegyik igyekszik felvázolni egy megoldást). A levegőzés, a séta szeparált, külön kis udvarokban történt. A „lelki gondozást” kezdetben a cellában elhelyezett Biblia jelentette, de ezen később enyhítettek, közös tanulást engedélyezve, azonban itt sem láthatták egymást vagy érintkezhetek egymással egy ötletes fülkerendszernek köszönhetően. (Helyenként pénzsűkében egyszerűen csuklyát húztak a rabok fejére.) Eleinte – a teljes magába szállás érdekében – még a munkát is tilalmazták, de ez csak a kezdeti elgondolásokban volt jelen. Ellenérvek a magányrendszerrel szemben:

- A totális magány miatt jóval több a tébolyodott és az öngyilkos.
- A magány akadályozza a reszocializációt.
- Megvalósítása rendkívül költséges.
- Elméleti szempontból támadták, mivel ellentétben van az emberi lény társas jellegével.
- Az egyedül végzett munka behatárolja a munkavégzés lehetőségét.

Célját (a káros áthatások megszüntetését) kétségkívül elérte, konzekvens nevelés hiányában azonban ez csupán a javítás első lépcsőjét valósítja meg. Ezt alkalmazták pl. San Filippo börtönében, a philadelphiai County Prisonban, Eastern és Western Penitentiaryben, a Philadelphia County Prisonban.

Belga rendszer (elkülönítési rendszer):
A philadelphiaiból annak enyhítésével kifejlődött rendszer. Itt már csak a részleges elkülönítés a cél, így csak a külvilágtól és a rabtársaktól voltak

szeparálva az elítéltek. A hivatali személyzet, a fegyőrök, lelkészek, orvosok nemcsak hogy bemehettek a rabhoz, de kötelesek voltak többször is bemenni hozzá. A folyamatos munkáltatás elvé vált, a magánzárkában tarthatóság időtartamát pedig korlátozták, több esetben is fél-egy évben, a maximum 10 év volt Belgiumban.

A büntetési rendszer és a büntetés-végrehajtás fejlődése a 15-19. században

Írta: Mohácsi Barbara

A magyarországi büntetőjog a kontinens többi országához képest fejletlennek volt mondható. Az országon belül sem volt egységes az ítélkezés, de a büntetések végrehajtása sem. Emellett hiányzott a tudományos büntető teória is. A magyar viszonyok sajátosságát adta Európában és máshol is egyedülállóan az elmélet és gyakorlat egysége. A feudális büntetés-végrehajtás általános vonásai megegyeztek az európai gyakorlattal. Alapvető jellemző volt a büntetések kegyetlensége, amely nyilvános végrehajtásával átszötte a középkori hétköznapokat is. Másik elhanyagolhatatlan tényező volt a vertikális és horizontális differenciáltság, vagyis a társadalmi különbségek szerepe és a térbeli, földrajzi eltérés. És mindezeket áthatotta egy vallásos misztérium, a halál, a megtisztulás és megváltás eszméje.

A fejletlen viszonyok miatt alapvető volt az önbíráskodás és a kollektív, megtorló büntetés. A feudalizmus során a korábbi, főként nemzetiségi viszonyokhoz képest bekövetkeztek bizonyos változások: gyengült a csoportösszetartozás-tudat, előtérbe került az egyéni felelősség. A kollektív, kiközösítő büntetések helyébe az egyénnel szembeni, erőszakos, keményebb büntetések kerültek. Ilyen volt például a halálbüntetés, amit a korban vezettek be. Fokozatosan előtérbe került emellett az állam védelme. Ebben az időszakban alakultak ki az állam elleni bűncselekmények, a felségsértés és a hűtlenség.

- 1) A büntetések közül a leg súlyosabb egyértelműen a halálbüntetés volt, amely rendes büntetési nemmé vált. Ezen belül

is differenciáltak: az egyszerű halálbüntetés az élet elvételére szorítkozott, az ún. minősített halálbüntetés súlyos kínzásokkal és megaláztatással járt együtt.

- 2) A testcsontkító büntetések voltak leginkább használatosak, amelyek a tálió szemlélete miatt voltak népszerűek, közkedveltek.
- 3) Természetesen ebben az időszakban is alkalmazták a vagyoni büntetéseket, amely általában vagyonelkobzás formájában nyilvánult meg. De alkalmazása nem volt olyan széleskörű, mint napjainkban.
- 4) A szabadság értéke ebben az időszakban viszonylagos volt, nem képviselt túl nagy értéket, ezért még nem beszélhetünk a modern értelemben vett szabadságvesztés-büntetésről. Voltak azonban olyan büntetések, amelyek némi szabadság elvonásra irányultak, például a tömlöcözés (városokban, nagybirtokokon) és a száműzetés. Börtönök általában a városokban épültek, két típus volt ebben az időszakban: a tömlöc, amelyet büntetésre és előzetes letartóztatásra használtak, valamint az árestrom, ahova általában a céhelőírások (kvázi kihágások) megszegése miatt büntetettek kerültek be.

Természetesen említést kell tenni mind a jog, mind a peres eljárás, mind a végrehajtás nyilvánosságáról. A tömeg bevonása több funkciót töltött be: fokozott ellenőrzést

jelentett, másrészt elrettentő, nevelő hatása volt.

A reformkori liberális politizálással és a büntetőjogi kodifikációkkal párhuzamosan megindult a „fogházjavító mozgalom”, amely a börtönbeli körülmények javítását és a börtönügy törvényi szabályozását szorgalmazta. Az 1843-as törvényjavaslatok egyike szólt a börtönügyről, de nem lépett hatályba, mert a javaslatokat ne fogadta el az országgyűlés. Új elvek és új fejlemények jellemezték a polgári korszakban a büntetőjogot és a végrehajtást is: előtérbe került a szabadságvesztés büntetés, a megtorló szemléletet felváltotta a javító, nevelő, humánusabb tendencia. A tömlöc és az árestrom helyett kialakultak a fogház, börtön, dologház fokozatok. Létrejött az első büntetés-végrehajtási intézet, a Domus Correctoria Szempcen. II. József törvénykönyvében eltörölte a halálbüntetést. A büntetési rendszert végül az 1878:5. tc. a Csemegi-kódex alakította ki. A szabadságvesztés büntetést fegyházban, börtönben, fogházban és államfogházban hajtották végre. A legszigorúbb intézet természetesen a fegyház volt, amelyben a börtönhöz és a fogházhoz képest szigorúbbak voltak a feltételek. (Kényszermunkát alkalmaztak, míg a többi büntetés-végrehajtási intézetben az elítélt választhatott a munkanemek között. A látogatási idő a fegyházban volt a legkevesebb. A rabkeresménnyel való rendelkezés is a fegyházban volt a

legkorlátozottabb, a rab csak keresményének 1/5-t használhatta, a többi intézetben magasabb volt a mérték.) Azonban a valóságban alig volt érzékelhető bármilyen különbség.

Magyarországon a büntetés végrehajtásban a fokozatos rendszert alakították ki (vegyesen az ír és az angol rendszert). Az első fokozat volt a 1) magánelzárás, a következő 2) a közös fogság, a 3) a közvetítő intézet, azonban ezt az intézményt csak az ír rendszer ismeri, az angol kihagyja, és végül 4) (vagy az angolban 3) a feltételes szabadlábra helyezés. A szabályozással párhuzamosan természetesen megindult a technikai feltételek kiépítése. Új országos intézeteket építettek (Szegeden és Sopronban), és kialakultak a fiatalok felelősségre vonásának és büntetés végrehajtásának feltételei is, eltérően a felnőttekétől. Alkalmazták az intézetekben a rabmunkáltatást. A humánus szemlélet elterjedése következtében alakult ki a rabjogok intézménye, a rabsegélyezés, valamint a rabbiztosítás. Ezen kívül nagy gondot fordítottak a kiszabaduló rabok utógondozására, és visszavezetésére a társadalomba. Ezeket az utógondozási tevékenységeket ún. rabsegélyező egyesületek keretében végezték. Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a polgári korra, a 19. századra kialakultak Magyarországon is az általános európai normáknak megfelelő körülmények és szabályok.

Élménybeszámoló a pécsi jogtörténeti szemináriumról

2004. július 8-11.

Írta: Mónus Ildikó

Szeretnél részt venni a pécsi konferencián? Tette fel a kérdést Pap Sándor (IV. évf. 1.), a Májtk TDK titkára még február közepén, egy diák-köri ülésen. Ekkor még újdonsült elsőként (sikeresen túl az első vizsgaidőszak megpróbáltatásain) nem is tudtam igazán, hogy miről is van szó. Ennek ellenére rövid gondolkodás után igent mondtam. A konferencia témája a diktatúrák időszakának joga volt. A TDK ülésen beszéltük meg, hogy ezen belül kinek milyen témát kell feldolgoznia ebből az időszakból, kit milyen esemény, mely hatalom működése, ideológia vagy éppen történelmi alak ragadott meg a legjobban. A téma után másodszor az ijesztett meg, amikor megtudtam, hogy az előadások németül zajlanak majd, mert ezt a szemináriumot már több éve az ELTE és a jénai Friedrich Schiller Universitát közösen szervezi, és mi még mindig jobban tudunk németül, mint a németek magyarul. A témából engem Péter Gábor alakja fogott meg igazán, továbbá az, hogy ezidáig valóban kevés információval rendelkezünk a magánéletéről, az ÁVO-s időszakot megelőző életéről.

Teltek-múltak a hetek, közeledett a nyár, a vizsga-időszak és a konferencia is. Miután összeállt az előadásom, még mindig túl hosszúnak bizonyult, és fáradtságos munkával le kellett rövidíteni, ami egy már kész dolgozatnál nem olyan könnyű feladat. Elérkezett július 8-a! Irány Pécs! Debrecenből (mivel itt lakok) nem egészen hét óra múlva már a pécsi pálya-udvaron tanakodtunk, hogy melyik busszal érjük el a szállásunkat. A német csoport még nem érkezett meg, azért úgy döntöttünk, hogy sétálunk a belvárosban. Kis csapatunk a mediterrán hangulatú óváros egy kávézójának teraszát foglalta el, ahol egy-két sör vagy jegeskávé mellett kellemesen

elbeszélgettünk. Amikor visszaértünk, már a németek is megérkeztek, akikkel még természetesen este 11-kor elmentünk a városba, hogy üdvözljük egymást és igyunk a szerencsés megérkezés örömeire valamit.

Másnap reggel már a konferenciának otthont adó Pécsi Tudományegyetem egyik termében ültünk. Az egyetem egyfelől hűen a város hagyományaihoz, Zsolnay burkolattal van borítva, míg másik része a 21. század technikai elvárásainak megfelelően teljesen fel van újítva. Az elő-adások késő délutánig zajlottak németül, egy-két kisebb szünettel. Érdekes volt hallgatni a német és a magyar jogtörténet azonosságait és különbségeit. Az esti vacsora mindenki számára meglepetés volt. A németekkel közösen egy spanyol étterembe mentünk, ahol már minden elő volt készítve a számunkra, már csak a jó hangulatot kellett magunkkal vinni, ahol a finom falatok mellől a jó borok és a koktélok sem hiányozhattak.

Következő nap ismét egész nap folytatódtak az előadások, melyekből újabb adalékokat tudhattunk meg a diktatórikus rendszerekről, részben a magyar, részben a német oldalról is. Felfrissülést jelentettek az előadások közötti „Kaffeepause”-k, amikor egy kávé vagy ásványvíz mellett beszélgettünk tovább az elhangzottakról. A szeminárium záró programjaként elmentünk Villány-kövesdre, a villányi borvidék egyik legszebb pontjára, ahol Tiffán Imre szőlősgazda és családja nagy szeretettel várt minket. Megismertettek a borkészítés rejtjelmeivel és a borvidék történetével, majd az ízletes, igazi magyaros pörkölt-vacsora után következett a borkóstoló. Visszatérve a pincéből sor került a már szintén

hagyományosnak mondható „népdal-
énekversenyre”, ahol természetesen
„leénekeltek” a németeket. Fantasztikus
hangulatban telt az este és az egész
szeminárium, korábban nem is gondoltam,
hogy ennyire jó a társaság.

Remélem jövőre, immár Németországban
ismét találkozunk!

*Városok jogtörténeti szempontból:
Kenderes,
ahol a kende a kormányzóval találkozik*
Írta: Bathó Gábor

Kenderes Magyarország egyik legfiatalabb városa, hiszen az avatási ünnepséget nem egészen két hónapja, 2004. augusztus 17-én tartották. Ugyan Kenderes, mint város, története rövid, ellenben, mint falu, annál több szállal kapcsolódik a magyar történelembe. A várost régtől máig kitartó konzervativizmus jellemzi. Kenderes külön érdekessége, hogy a faluhoz két államfő, két államfői tisztség is kapcsolódik. A város nevét morzsolgatva felfigyelhetünk a *kende* szóra, természetesen nem véletlenül. A honfoglalók törzsszövetségének kabarjai a IX. század végén érték el a Tisza-Berettyó-Kakat vidékét, tehát a mai Kenderes környékét. A város jelenlegi területén Árpád kabar hadának Aba nemzetsége telepedett le. Az Aba nemzetség egyik ága a kettős fejedelemség egyik kvázi államfőjének, a gyulának kíséretét adta, míg egy másik ága a kendeét. Kenderes területén ez utóbbi létesített szálláshelyet. E kettős fejedelemségi forma a honfoglaló magyarságnak a Kazár Kaganátus fennhatósága alatt töltött időben alakult ki, az ott kialakult formát alapul véve. A kettős fejedelemségben a kende volt a szakrális feje-delem, a nagyfejedelem, a gyula pedig a kende helyetteseként, főként a hadak vezetésével foglalkozott. A honfoglaló hadak Kenderesre érkezésekor Györffy György és Kormos László szerint Kurszán (Kuszán) volt a kende, míg Árpád a gyula. Kurszán halála után Árpád a kendei pozíciót is megszerezte, így összpontosítva az állam-hatalmat.

László Gyula szerint a kende, kündü szó La török „*kün*” = nap szóból származik. Erre utalhat a Kenderesen még az 1960-as években is napmotívummal díszített házak

építése. Kormos László szerint a kende, „*k.nd.r*” formában királyt jelent, görögül „*χακαν*” = khakán, ami a kagán szóra utal, így az a Kazár Kaganátushoz kötődik. A város neve tehát honfoglalás kori tradíció őriz: „*Kenderes neve tehát a kendevel, a királlyal érkező gyeplő-védő vitézek első foglalása, közelebből a honfoglalás első periódusában érkező, Kende király köré tömörült őrség szálláshelyét jelzik.*”¹ Am Kormos László emellett egy másik magyarázattal is szolgál, mely szerint Kenderes első kiejtése Kender-ös lehetett. A város nevének jelentése öskende, a király őse lehetett, utalván ezzel Kurszán apjára, akit Kendének hívtak.

A Kendereshez fűződő másik államfőnek a városhoz kapcsolódása kevésbé romantikus, sokkal prózaibb, mint Kurszán kendeé. Vitéz nagy-bányai Horthy Miklós, aki Magyarország kormányzója volt 1920 és 1944 között, a város szülötte. A nagybányai Horthy-család leányágon jutott birtokhoz Kenderesen a XIX. század második felében. (Ez az időszak nemcsak ezért volt jelentős, annak ellenére, hogy ez adta az alapot Kenderes további fejlődéséhez, hanem azért is, mert 1876-ban a megyék területének rendezésével mindazokat a közigazgatási egységeket átszervezte, ahová Kenderes tartozott. Ekkor hozták létre, Szolnok székhellyel, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyét is.)

¹ KORMOS LÁSZLÓ: *Kenderes története a honfoglalástól 1728-ig* (Szolnok, 1979)

Kenderes szempontjából az első igazán jelentős Horthy, István (1830-1904) volt, a későbbi kormányzó édesapja, aki mint a megyei törvényhatósági bizottság tagja, sokat tett a Szolnok megyei városokat és falvakat összekötő burkolt úthálózat kiépítéséért.

Ferenc József 1910-ben dr. Horthy Szabolcsot (1873-1914) nevezte ki Jász-Nagykun-Szolnok vármegye főispánjává. A család legjelentősebb tagja, Horthy Miklós 1918-ban tűnt fel, amikor a Károlyi-kormány rendelete szerint, a földosztást irányító kenderesi bizottság elnökévé választották. Horthy akkor került az országos politika élvonalába, az 1920. évi I. törvénycikk értelmében a nemzetgyűlés március 1-én kormányzóvá választotta. A kormányzói jogkört szabályozó 1920. évi 1. és 17. törvénycikkek az államfő jogosítványait igencsak korlátozták, annak ellenére, hogy a királyi jogok gyakorlásának jogát meghagyták. A kormányzói jogkör folyamatos kiszélesítették a későbbiekben (1926. évi 22. tc, 1933. évi 23. tc, 1937. évi 19. tc), ennek ellenére a kormányzó célja az volt, hogy fizikailag is távol kerüljön a napi politika viharaitól, amire Kenderes nagyszerű hely volt.

A falu sorsát a kormányzó olyannyira Aszívén viselte, hogy támogatta és támogatásokhoz segítette, melynek segítségével a kor technikájának legmodernebb vívmányait használhatták a falu lakói. 1945 után, a földreform rendelet alapján megkezdték a nagybirtokok kiosztását, a Horthy-birtokot, mint háborús bűnösök és fasiszták tulajdonát kártérítés nélkül osztották szét.

A sokáig oly jellemző Horthy-kultusz megszűnt, megszüntették.² Így találkozik tehát a X. és a XX. század államfője a XXI. században Kenderesen. Ma Kurszán kende szálláshelye és Horthy Miklós kormányzó faluja város, mindannyiunk öröksége, melyre büszkék lehetünk.

² CSEH-SZIKSZAI: *Kenderes (Száz magyar falu könyvesháza, Budapest, 2002)*

„Ő korának nyelvéné lőn; ő a nemzet jobbjai gondolatának szavakat adott... és ujjait a kor üterére tevő és megértette lüktetéseit.” - Portré Széchenyi Istvánról 1. rész

Írta: Kiss Bernadett

Széchenyi István személyéről számos korban, számos nézőpontból születtek elemzések. Minden korszak igyekezett saját eszméihez igazítani a róla alkotott képet, így alakját, arcát és gondolatait jónéhány ábrázolás megörökítette az utókor számára. Láthattuk díszmagyarban és karikatúrákon, méltóságteljesen és nevetésre készítő helyzetekben. Napjainkra viszont lassan-lassan megismerhetővé vált a valódi „legnagyobb magyar”. Mint köztudott, 1791. szeptember 21-én, Bécsben látta meg a nap-világot, a múzeumalapító Széchenyi Ferenc és Festetich Julianna harmadik fiúgyermekeként. A családi véleménnyel dacolva, 17 éves fővel katonai pályára lépett és a lipcsei csatában fontos futárszolgálatot teljesített. Eleinte gyorsan emelkedett a rang-létrán is: főhadnagy, másod-osztályú kapitány, majd első-osztályú kapitányi rangot kapott.³ Olasz, osztrák és magyar garnizonokban szolgált, majd párizsi, londoni és kisázsiai utazásokat tett. Utazásai során megismerte Voltaire, Rousseau, Byron (kedvenc költője), Schiller műveit, nyelvismerete mélyült, és személyiségének romantikus jegyei fokozódtak, miközben élte az arisztokrataifjak – a korban megszokott – szerelmi kalandokkal, társasági sikerek-vel teli életét. Azonban magán-életi, illetve hivatásbeli csalódásai, valamint Wesselényi Miklós, és nevelője, Lunkányi János hatására fokozatosan felismerte a magyar főúri pozíciójában rejlő lehetőségeket. Az 1823-as megyei ellenállási mozgalom, az 1822-es európai

körút során elsajátított nacionalista, mérsékelten liberalista- utilitarista eszmék (pl. Bentham) hatására eleinte csak nagycenki birtokát kívánta modernizálni. Az 1825-ös országgyűlésre ellátogatva felajánlotta egyévi jövedelmét egy, a magyar nyelvet fejlesztő tudományos társaság felállítására, és be kívánt kapcsolódnia-eleinte csak gazdasági ismeretei révén – a hazai reformfolyamatokba. Így születtek meg máig ható országos jelentőségű művei, a Hítel (1830), a Világ (1831) és a Stádium (1832). Ez utóbbi már pontosan megfogalmazott politikai-jogi reformjavaslatokat is tartalmazott: a ius proprietatis bevezetése, a „törvényes pártvéd” biztosítása, a „nyilvánosság”, szorgalmazta hitel igénybe vétele érdekében az aviticitas és a kincstár fiscalitas jogának eltörlését, a „törvény előtti egyformaságot”, illetve a nemesség megadóztatását az országgyűlés és az „infrastruktúra-fejlesztés” költségeivel kapcsolatban. Gyakorlati és elvi reformjait azonban nem fogadta egyöntetű támogatás: Dessewffy József egyenesen felforgatással vádolta meg. Széchenyi István valójában ki is vált az 1830- as évek főúri köreiből. Hiszen angol stílusú ruhát hordott (széles karimájú kalap, kockás öltöny), szivarozott, szerette és gyakorolta a különböző sportokat, és – ami végképp megbotránkoztatta a hazai arisztokratákat – szándékosan viselt kardhoz esernyőt.⁴

³ CSORBA LÁSZLÓ: *Széchenyi István (Officina Nova, Budapest 1991. 56. p.)*

⁴ FÓNAGY ZOLTÁN: *Széchenyi István (in: História, 2002/2. 34-35. p.)*

Munkásságának alapelvei a „szelíd reformatio”- azaz a lassan, higgadtan végrehajtott reformok-, a Béccsel egyeztető politikai vezetés és a „gőzmozdony-elv”, azaz az arisztokrácia vezető szerepe a reformok végrehajtásában voltak. Ténylegesen 1825-től kapcsolódott be a politikai életbe, de az általa létesített kaszinókban, amelyek eredetileg politikai jellegű olvasóegyletek voltak, már a reformország-gyűlések előtt aktivizálódhatott a hazai arisztokrácia. Ekkoriban ébredezett az országgyűlési ifjak köre is, Széchenyi azonban velük ellentétben a hátramaradottság okát nem csak a kormányban és az udvarban kereste. Már csak azért sem, mert jó bécsi kapcsolatokkal rendelkezett, bejáratos volt Metternichhez, akinek memorandumban ajánlotta fel együttműködését. Mellőzte a közjogi kérdések, a kisebb birtokú nemesség sorsának vizsgálatát, inkább a hazai életviszonyok feltárását és a cselekvésre buzdítást tartotta fontosnak, és lényegesnek tartotta „az alkotmány egyenlő kiterjesztését az ország minden lakosaira”. A nemzetek fejlődését életkoruk előrehaladásával hozta összefüggésbe, szerinte a fejlődésben levő népek gyarapítják (ifjú- és felnőttkorukban) az egyetemes kultúrát, és elhalva helyüket ifjabb nemzetek (mint a magyar) veszik át. Humanisztikus reformterveiben a jobbágyoknak is azonnali és teljes jogi egyenlőséget követelt, és a magyar nyelv bevezetését szorgalmazta még a magánjogi szerződésekben is.⁵

Szavait a polgárosodás útját keresőkhöz Sintézte, ugyanakkor a liberális tábor többségét adó kisnemesség a reformok megvalósításának módja miatt nem támogatta őt egyöntetűen. A gróf az 1836-os évben ezt még nem érzékelte, hiszen ekkor fogadták el hídépítési tervét, és javában folytak az al-dunai munkálatok is. Azonban a következő évben Deákot nem sikerült a maga oldalára állítania, és az udvar 1835-től kezdődő, a reformellenzékkel szembeni fellépése a nacionalista liberalista elveket hirdető Kossuthnak és körének kedvezett.

⁵ Magyarország története 1790-1848. (Akadémia kiadó, Budapest 1987. 651-652. p.)

Kultúra rovat:
Az Operaház Fantomjának nyomában
Írta: Beke-Martos Judit

Aszellemtörténetek az idők kezdetéig Anyúlnak vissza. Így nem véletlen, hogy még a modern korok irodalmának is állandó, visszatérő témája az ismeretlen, sejtelmes segítő vagy rontó szellem. Mégis ma a leghíresebb fantom az Operaház Fantomja. Ki ő? Létezett-e valaha egy szörny a párizsi operaházban, aki uralkodott a színház vezetésén és rettegésben tartotta a színészeket? Honnan jön ez a komplex történet, amelyet megérteni első hallásra nem egyszerű?

1868-ban egy Párizsból Normandiába tartó vonaton született Gaston Leroux. Jogi tanulmányai miatt tért vissza a francia fővárosba, de az ügyvédi szakvizsga helyett inkább az újságírást választotta és 1890-ben a „L’Echo de Paris” című napilap bírósági tudósítója lett. 1892-ben leleplezett egy a korrupt rendőrfőnököt, aki egy ártatlan embert kívánt bíróság előtt elítéltetni, hogy magát mentse. Leroux munkájának köszönhetően nem került sor a tárgyalásra. Ezzel vált Franciaország első tényfeltáró riporterévé és az egész ország megismerte a nevét. 1907-ben jelent meg első regénye „A Sárga Szoba rejtelmek” címmel (Le mystère de la Chambre Jaune), amely a fiatal nyomozó-újságíró, Rouletabille kalandjairól írt. Leroux egészen 1927-ben bekövetkezett haláláig további 63 művet írt, valamennyi bűnügyi történetet mesél el. 1911-ben, három hónap alatt írt egy regényt, amelyben komoly kutatómunkájának eredményét tárta a nyilvánosság elé, de a mű szinte észrevétlen maradt. Címe: Az Operaház Fantomja (Le fantôme de l’Opera).

Az 1880-as években a párizsi Opera Garnier (nevét a tervezőről, Charles Garnier-ről kapta) színészei és igazgatósága

misztikus történeteket meséltek. Az egyik leggazdagabb bárói család, a Chagny fivérek szerették az Operát, anyagilag is támogatták, valamint gyakran el is látogattak az előadásokra. A botrányok sora ott kezdődött, mikor az idősebb fiú, Philippe holttestét az Operaház alatti tó partján találták meg. Ebből alakult ki a korszak egyik legjelentősebb büntetőpere, a Chagny-ügy. Ezt kívánta Leroux feltárni, amikor a fantom történetére akadt. Néhány évvel az eset után találtak egy másik holttestet, amelyet viszont nem sikerült a hatóságoknak azonosítani. Úgy vélték, ő lehetett a fantom.

A regény tehát valós alapokra épül. A szereplők a korabeli opera nagyjai és a társasági élet ismert személyiségei. A Fantom pedig a megmagyarázhatatlan, misztikus lény, akiről keveset tudni. Az alaptörténet a következő: igazgatóváltás van a párizsi Operaházban. Éppen a „Don Juan, a győztes” című opera próbái folynak, mikor átsuhan egy árny a színpadon. A primadonna, Carlotta hisztérikusan követeli az új igazgatóktól, hogy üzzék el az épületből ezt a lényt. Kijelenti, hogy addig nem hajlandó színre lépni, amíg ezek a furcsa, megmagyarázhatatlan jelenségek meg nem szűnnek. Ekkor a balettmester, Madame Giry egyik táncosát, Christine Daaé-t, a néhány éve elhunyt híres hegedűművész lányát ajánlja a darab főszerepére. A bemutatón valóban Christine énekel, s ott újra összetalálkozik gyermekkori barátjával, Raoul de Chagny báróval. Azonnal egymásba szeretnek. A Fantom, - akit a szerző Ericnek hív, - megpróbál közéjük állni és a maga számára elnyerni Christine kezét.

A regényben két szálon futnak a cselekmények, az egyik a realitás, a

másik Christine belső vívódása. Madame Giry, a balettmester, - aki a műben nagyrészt az író kutatásainak eredményét jeleníti meg, - a rezonőr: elmeséli Raoulnak, hogy Eric szörnyszülöttként jött a világra, az édesanyja eltaszította és beadta az éppen arra járó vándorcirkuszhoz, akik ketrecbe zárták és úgy mutogatták a nézőknek. Mikor a társulat Párizsban volt, a balettmester segítségével Eric megszökött és beköltözött az Operaházba, ahol kialakította saját világát. Az egyébként zseniális zeneszerző és építész csúfsága miatt volt kénytelen elvonulni a világtól. Beleszeretett azonban a fiatal énekesnőbe, és szó szerint ölni tudott a szerelméért. (A mű során két embert ölt meg: Joseph Bouquet-t, a zsinórmestert és Ubaldo Piangit, a vezető tenoristát.)

A másik szál, Christine lelkivilága ennél jóval bonyolultabb. Fiatalon elvesztette édesanyját, édesapja egyedül nevelte, de néhány éve ő is meghalt. Egyetlen istápolója a balettmestere, Madame Giry maradt. Christine édesapja, aki híres hegedűművész volt, azt ígérte neki, hogy egyszer elküldi hozzá a Zene Angyalát. Ezt az angyalt, pótapát, segítőt, mestert látja Christine Ericben, és ugyan Raoulba szerelmes, mégis a tisztelettel vegyes imádat, a szeretetbe átforduló rettegés és sajnálat az, ami miatt nem tud vagy talán nem is akar elfordulni ettől a szörnytől, aki a hatalmába keríti, ahányszor csak énekel.

A történetben először az amerikai filmipar látott fantáziát, illetve üzletet. Az érzelmi szállal nem foglalkoztak, de a krimi soha nem látott lehetőségeket nyújtott az akkor még igen kezdetleges eszközöket használó speciális effektusok készítőinek. Az 1925-ben bemutatott első filmváltozat fergeteges sikert aratott. Rupert Julian rendező példáját követte 1943-ban Arthur Lubin, majd 1962-ben Terence Fisher, 1989-ben Menahem Golan és végül az olasz Dario Argento próbálkozott 1999-ben. 1983-ban tévéfilmet forgattak ugyanebből a történetből Maximilian Schell főszereplésével és 1990-ben kisebb sorozat is bemutatásra került a

televízióban ezúttal Charles Dance-szal a címszerepben. Az érzelmi szál megjelenéséhez 1986-ig kellett várni, a zenés változat bemutatásáig. Sir Andrew Lloyd Webber, a második felesége, Sarah Brightman hangjára írta Christine szerepét: ezzel magyarázható az a hihetetlen érzelmi töltet, amely a musical-változatban a világon először megszólaltatta a belső vívódást ebben a karakterben, és ezzel merőben új aspektusát mutatta be az amúgy már rég óta ismert kriminek.

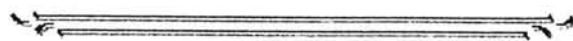
Londonban, egy színházban csak egy darabot játszanak, de azt viszont – hetente egy szünnap kivételével – minden este. 1986-ban mutatták be először az erre a célja épült „Her Majesty’s Theater”-ben (Öfelsége színháza) Webber remekét és azóta, azaz idén, 19. éve megy minden este az előadás, teltházzal. Később bemutatták a Broadwayen, New Yorkban, ahol szintén látható még. Jelenleg ezen a két helyen kívül megy még Dániában és Magyarországon. Magától értetődik a kérdés, hogyha ennyire sikeres, akkor miért nem játsszák több helyen. Általában két alapvető probléma merül fel az anyagi erőforrások hiányán túl. Az egyik, hogy nincsenek megfelelő színészek. A szerepek ugyanis szinte operaénekesi hangot kívánnak meg, viszont ahhoz képest nagyon sok a mozgás, a színészkedés is. A másik problémát a bonyolult színpadtechnika jelenti. A Madách színház megkapta a non-replika változat jogát, de ettől még megmaradtak olyan alapvető elemek, amelyek a történet szempontjából elengedhetetlenek és így nem maradhattak ki, ilyen az operaház alatt lévő taven a hajókázás vagy a csillár leszakadása. A hazai rendezés egyébként kihasználva a lehetőségeit sokkal gazdagabb színpadképet és több ötletet vonultat föl, mint akár a londoni, akár a new york-i produkció.

Webber hosszú-hosszú évek után beleegyezett a musical megfilmesítéséhez. A forgatókönyvet maga írta a rendezővel, Joel Schumacherrel együtt. A főszereplők kiválasztásánál igen nagy

gondban voltak, hiszen egyfelől neves színészekre volt szükségük, hogy ez is hozzájáruljon a film sikeréhez, másfelől azonban jól, sőt kiválóan kellett tudniuk énekelni. Végül arra a kompromisszumra jutottak, hogy a női főszerepet Emmy Rossumra bízta, aki a „Holnapután” című filmben alakította a női főszereplőt Dennis Quaid oldalán, a Fantom és Raoul szerepére pedig kevésbé ismert, ámde zseniálisan éneklő színészeket kértek fel. (Gerard Butler a címszerepben és Alan Cumming a fiatal báró megformálójaként). További érdekessége lesz a filmnek, hogy nem a korábbi musical-film hagyományt követi, hanem szó szerint film-színházat varázsol majd a néző szeme elé. Ez annyit jelent, hogy a történet adta lehetőségek

kihasználásával, csak akkor választanak a színházon kívüli helyszínt, ha ez nem kikerülhető.

A többi esetben szinte mindent úgy jelenítenek meg, ahogy az a színpadon látható. A néző így nem szakad el a színház mesés világától, újra és újra láthatja, hogy fikcióról van szó, amely néha mégis azt a benyomást kelti, hogy kilép a valóságba. Így őrzik meg a szellem, a Fantom misztikumát, rejtélyét a XXI. század küszöbén, majdnem száz évvel az eredeti regény megjelenése után. (A film bemutatójának tervezett időpontja: 2004. december 25. www.phantomthemovie.com)

Magyar Állam- és Jogtörténeti Tudományos Diákköri hírek

Szeptember 22-én tartotta alakuló ülését a Májti tanszék Tudományos Diákköre. Legnagyobb örömünkre (direkt névsort írtunk eme jeles alkalomból) 58 elsőéves kedvét sikerült meghoznunk, amely azért tekintélyes létszám. Az első alkalom, mint bármilyen más esetben is, a „vallatással”, az ismerkedéssel kezdődött a hallgatók és a demonstrátorok között, akikből a tanszéken szerencsére nem kevesebb, mint tíz van. Következő hétre, szeptember 29-re Mezey Barnát látta vendégül a TDK, aki a középkori börtönökről mesélt. A létszám nemhogy csökkent, hanem növekedett, így át kellett mennünk egy előadóba, mert nem fértünk be a terembe. Szerencsére, és a hallgatóság kiváló közreműködése miatt mégsem előadásra, hanem inkább beszélgetésre sikerült a diákköri ülés. Ez a hangulat tovább folytatódott Horváth Attila börtöntetoválásokról szóló Tdk-ülésén is. Ez azért fontos, mert a Tudományos Diákkörnek nemcsak a szakma, hanem az emberi kapcsolatok ápolása is célja. A sok év alatt, mióta a TDK tagja és demonstrátor lehetek, igaz barátokra tettem szert ebből a kis csapatból. Minden elsőéves hallgató kicsit elveszítettnek érzi magát, amikor először belép az egyetem falai közé. Minden új, mindenki új és minden túl nagy, túl sok! Mi ezen próbálunk egy segíteni!

Emellett a tantárgyak is újak. A TDK ülésein betekintést lehet nyerni egy kicsit a jogtörténetben, speciálisan a büntetőjog- és a büntetés-végrehajtás történetébe, hiszen e mottó keretében zajlik a TDK. Természetesen nemcsak ilyen témákra fognak korlátozódni az előadások. Az igények kielégítése végett sor került majd bírósági tárgyalások látogatására is!

Konkrét ajánlatunk a jövőre nézve: 2004. október. 20. demonstrátorunk, TDK titkárunk Pap Sándor tart előadást a börtönrendszerekről. Ezen előadás bővített változatának első részét olvashatjátok az újságban is.

2004. október 27. boncolás, sokak kívánságára és persze sokak ellenérzését is kiváltjuk ezzel. A matematikán túlmenően talán az orvostudomány az, amely a legtávolabb áll a jogászoktól. De szögezzük le, a boncolás sem mellőzi a jogi tartalmat, ugyanis igazságügyi boncolásról van szó, a cél a halál okának megállapítása. Emellett olyan élményt nyújthat, amelyben egy átlagembernek (talán szerencsére) nem gyakran van része! A konkrét programokról természetesen mindig tudósítunk a nagy sötétkék plakátokon egy héttel a „szeánszok” előtt! Minden érdeklődőt nagyon sok szeretettel várunk!

IMPRESSZUM

Szerkesztette: Mohácsi Barbara

Címlapterv: Balogh Boglárka

Tördelés és korrektúra: Magyariné Horváth Ágnes, Mohácsi Barbara

Munkatársak: Beke-Martos Judit, Kiss Bernadett, Mónus Ildikó,

Bathó Gábor, Pafféri Zoltán, Pap Sándor